

postanovka problemu. Shliakh osvity [Methodology of historical-pedagogical process research: problem statement. The way of education]. Kyiv. № 2. S. 7–11. [in Ukrainian]

3. Honcharenko, S. (2008). Metodolohiia [Methodology]. Kyiv. 1040 s. [in Ukrainian]

4. Honcharenko, S. (1995). Pedahohichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam [Pedagogical research: methodological advice to young scientists]. Kyiv. 42 s. [in Ukrainian]

5. Sukhomlynska, O. (2007). Metodolohiia doslidzhennia istoriko-pedahohichnykh realii druhoi polovyny XX stolittia [Methodology of the study of historical and pedagogical realities of the second half of the 20th century. The way of education]. Shliakh osvity. Kyiv. № 4. S. 6–12. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ОКОЛЬНИЧА Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

ЗАВІТРЕНКО Долорес – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: інклюзивний підхід при викладанні спеціальних методик.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

OKOLNYCHA Tetiana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Acting head of the department of Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

ZAVITRENKO Dolores – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: an inclusive approach in teaching special techniques.

Стаття надійшла до редакції 21.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 30.12.2025 р.

УДК: 37.091.33:37.018

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-37-42

ПОТАПЧУК Тетяна –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1680-6976>

e-mail: tatvolod@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті подано теоретико-методичне обґрунтування формування правової компетентності майбутніх учителів засобами інноваційних технологій у процесі професійної підготовки. Автори аналізують сучасні підходи до інтеграції нормативно-правових знань у освітній процес та акцентують увагу на необхідності поєднання традиційних та діяльнісно орієнтованих методів навчання. Особливу роль у формуванні компетентності відіграють проблемні лекції, групові дискусії, кейс-метод, рольові ігри та курсові проекти, які дозволяють студентам активно залучатися до розв'язання правових колізій, наближені до реальних умов освітньої та соціально-правової практики. Показано, що така активна участь сприяє розвитку когнітивних і практичних навичок, критичного мислення, здатності аргументовано відстоювати власну позицію, а також формує усвідомлення особистої відповідальності у вирішенні правових та педагогічних завдань.

Підкреслюється значення адаптації навчальних завдань і кейсів до сучасних запитів суспільства та держави, що робить процес професійної підготовки більш практично орієнтованим і ефективним. Здійснено аналіз теоретичних підходів, характеристик і методичних особливостей інноваційних технологій, а також їхньої взаємодії в системі професійної підготовки майбутніх учителів. Розглянуто способи поєднання проблемно орієнтованих лекцій із діяльнісно орієнтованими формами роботи, що дозволяють формувати «живе знання» та практичний досвід суб'єкта. Матеріал поданий у статті має методичне та практичне значення, оскільки окреслює напрямки застосування інноваційних технологій для формування правової компетентності педагогів і пропонує ефективні форми інтеграції різних освітніх інструментів у підготовку фахівців.

Ключові слова: правова компетентність, нормативно-правові знання, майбутні учителі, професійна підготовка, освітній процес, інноваційні технології, проблемні лекції, групові дискусії, кейс-методи, рольові ігри, курсові проекти.

ПОТАПЧУК Tetiana –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of Theory and Methods Preschool and Special Education of Vasyl Stefanyk Karpattia National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1680-6976>

e-mail: tatvolod@ukr.net

FORMATION OF LEGAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS THROUGH INNOVATIVE TECHNOLOGIES

The article presents a theoretical and methodological justification for the formation of legal competence among future teachers through the use of innovative technologies in the process of professional training. The authors analyze contemporary approaches to the integration of normative-legal knowledge into the educational process and emphasize the importance of combining traditional and activity-oriented

teaching methods. A special role in the development of competence is played by problem-based lectures, group discussions, the case method, role-playing games, and course projects, which allow students to actively engage in solving legal issues close to real conditions of educational and socio-legal practice. It is demonstrated that such active participation promotes the development of cognitive and practical skills, critical thinking, the ability to argue and defend one's position, as well as fosters awareness of personal responsibility in addressing legal and pedagogical tasks.

The article highlights the importance of adapting learning tasks and case studies to the contemporary needs of society and the state, which makes the process of professional training more practically oriented and effective. Theoretical approaches, characteristics, and methodological features of innovative technologies, as well as their interaction within the professional training system of future teachers, are analyzed. Methods for combining problem-based lectures with activity-oriented forms of work are considered, which enable the formation of "living knowledge" and practical experience of the subject. The material presented has both methodological and practical significance, as it outlines directions for applying innovative technologies to the development of legal competence in teachers and proposes effective models for integrating various educational tools into professional training programs.

Key words: legal competence, normative-legal knowledge, future teachers, professional training, educational process, innovative technologies, problem-based lectures, group discussions, case method, role-playing games, course projects.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні трансформаційні процеси в системі освіти зумовлюють зростання вимог до професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема в частині їхньої правової компетентності. Умови цифровізації суспільства, реформування освітнього законодавства та посилення уваги до захисту прав усіх учасників освітнього процесу актуалізують потребу в оновленні підходів до правової освіти педагогів. У цьому контексті особливого значення набуває використання інноваційних освітніх технологій, які забезпечують інтеграцію правових знань у професійну підготовку майбутніх учителів.

Формування правової компетентності майбутніх педагогів із використанням інноваційних технологій передбачає комплексне поєднання теоретичної, практичної та ціннісно-особистісної складових. Застосування мультимедійних презентацій, кейс-методів, інтерактивних правових ігор, тренінгових форм роботи, а також систематичне використання онлайн-баз нормативно-правових актів створює умови для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та наближення навчання до реальних професійних ситуацій. Такі підходи сприяють розвитку правового мислення, умінню аналізувати правові ситуації та приймати обґрунтовані рішення в межах чинного законодавства.

Актуальність зазначеної проблеми також зумовлена необхідністю підготовки майбутнього вчителя до правомірної професійної діяльності, спрямованої на захист прав і свобод учнів, батьків, педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу. Інноваційні технології у правовій підготовці забезпечують не лише засвоєння нормативно-правових знань, а й формування готовності педагога діяти відповідально, правомірно та етично в умовах сучасного освітнього середовища.

Таким чином, інтеграція інноваційних технологій у процес формування правової компетентності майбутніх учителів є актуальним і перспективним напрямом удосконалення педагогічної освіти, що відповідає сучасним запитам суспільства та вимогам професійного стандарту педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування правової компетентності педагогічних працівників привертає значну увагу науковців в умовах модернізації освіти та розвитку правової держави. У сучасній науковій літературі

акцентується увага на необхідності інтеграції правової освіти в професійну підготовку майбутніх учителів як складової педагогічної компетентності [1; 5]. Так, ряд досліджень присвячений ролі правової культури педагога у забезпеченні соціальної справедливості та захисту прав учасників освітнього процесу [6], а також обґрунтуванню змістової та методичної складової правової підготовки студентів педагогічних спеціальностей [2].

Окремі наукові праці розкривають потенціал інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів, зокрема використання кейс-методів, інтерактивних форм роботи, цифрових освітніх платформ і симуляційних вправ [3; 4]. Водночас, незважаючи на значний теоретичний доробок, питання комплексного застосування інноваційних технологій для формування правової компетентності майбутніх учителів залишається недостатньо розвиненим, зокрема з огляду на інтеграцію традиційних та цифрових інструментів навчання.

Таким чином, існуючі дослідження підтверджують важливість правової підготовки педагогів, але вимагають подальшого розширення щодо методичного забезпечення та експериментальної апробації використання інноваційних технологій у формуванні правової компетентності майбутніх учителів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутність та значення правової компетентності майбутніх учителів як професійної якості сучасного педагога, дослідити потенціал інноваційних технологій у її формуванні та окреслити ефективні методичні підходи до їхнього використання в професійній підготовці педагогічних здобувачів.

Методологічну основу статті становлять наступні підходи: *системний підхід*, що забезпечує цілісне бачення проблеми формування правової компетентності майбутніх учителів в умовах професійної підготовки; *компетентнісний підхід*, що дозволяє розглядати правову компетентність як інтегровану характеристику суб'єкта, яка включає знання, уміння, ціннісні орієнтації та готовність до практичної діяльності; *інноваційний підхід*, який передбачає використання сучасних педагогічних технологій для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

У межах дослідження застосовано: *теоретичні методи* аналізу, синтезу, узагальнення та інтерпретації наукових джерел для виявлення сутності правової компетентності та ролі

інноваційних технологій; *порівняльний аналіз* для зіставлення різних методичних підходів використання інноваційних технологій у правовій підготовці; *описово-аналітичний метод* для характеристики сучасних інноваційних технологій та їх потенціалу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування правової компетентності майбутніх учителів є складним і багатоаспектним процесом, що передбачає інтеграцію правових знань, практичних умінь і ціннісних орієнтацій у систему професійної підготовки педагога. Правова компетентність розглядається як здатність майбутнього вчителя орієнтуватися в нормативно-правовому полі освіти, застосовувати правові норми в професійній діяльності, а також забезпечувати захист прав і законних інтересів усіх учасників освітнього процесу.

У сучасних умовах особливу роль у формуванні правової компетентності відіграють інноваційні технології навчання, які сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та наближенню навчального процесу до реальних професійних ситуацій. До таких технологій належать проблемні лекції, дискусії, кейс-методи, інтерактивні правові ігри, тренінгові заняття, мультимедійні засоби навчання, а також використання цифрових та онлайн-ресурсів законодавчого характеру. Застосування цих технологій забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичним аналізом правових ситуацій, що виникають у діяльності вчителя [1].

У структурі правової компетентності особистості провідне місце посідають знання про основні правові норми, механізми правового регулювання та правові аспекти суспільного й професійного життя. Для майбутнього вчителя такі знання є необхідною умовою здійснення правомірної педагогічної діяльності, захисту прав учнів, батьків і власних професійних прав. Водночас лише передавання правової інформації в готовому вигляді не забезпечує належного рівня сформованості правової компетентності, що зумовлює потребу в застосуванні інноваційних технологій навчання.

Традиційна лекційна форма занять і надалі залишається важливим засобом передавання теоретичних знань. Проте в умовах компетентнісного підходу особливої актуальності набуває проблемна лекція, яка дозволяє трансформувати освітній процес із репродуктивного в пошуково-дослідницький. На відміну від класичної лекції, проблемна лекція передбачає активну пізнавальну діяльність студентів, у ході якої вони не лише сприймають інформацію, а й самостійно доходять до нових теоретичних узагальнень через аналіз проблемних ситуацій.

Використання проблемної лекції у процесі формування правової компетентності створює умови для когнітивної залученості майбутніх учителів до «творення» знань. Представлення різних наукових і соціальних поглядів на правову проблему спонукає студентів до їх порівняння, критичного осмислення, аргументованого відстою-

вання власної позиції та толерантного сприйняття альтернативних точок зору. Такий підхід сприяє формуванню культури правового діалогу, навичок дискусії та правового мислення, що є важливими складниками правової компетентності педагога.

Ефективною методичною умовою проблематизації навчального матеріалу є опора на суперечності між науково обґрунтованими правовими положеннями та життєвими уявленнями студентів. Саме зіставлення побутових правових стереотипів із нормами чинного законодавства дозволяє актуалізувати навчальну проблему та зробити її особистісно значущою для майбутніх учителів. Як зазначають П. Підласий, Л. Фрідман та М. Гарунов, проблемна лекція має бути побудована таким чином, щоб стимулювати пізнавальний конфлікт і сприяти самостійному пошуку шляхів його розв'язання [5].

У разі використання тренінгових форм роботи проблемна лекція може трансформуватися в інформаційно-дискусійне повідомлення, яке поєднує подання правової інформації з активним обговоренням. Важливою особливістю такого формату є відмова від авторитарної подачі знань як «єдино правильних істин» і перехід до партнерської взаємодії між викладачем і студентами. У цьому процесі ключового значення набуває врахування смислів і уявлень, якими оперують учасники навчання.

Показовим прикладом є обговорення тем, пов'язаних із виборчими правами та громадянською участю. Замість формального ознайомлення з процедурою виборів доцільним є виявлення типових упереджень і міфів, зокрема переконання про незначущість особистого вибору. Через постановку проблемних запитань («Яким чином індивідуальне рішення впливає на суспільні процеси?», «Які наслідки має відмова від участі у виборах?») студенти залучаються до аналізу правових і соціальних наслідків власної позиції.

Завдання викладача в такому контексті полягає в організації аргументованої дискусії, що ґрунтується не лише на суб'єктивних уявленнях, а й на правових знаннях та нормативно-правових актах. У процесі обговорення відбувається не лише засвоєння нової інформації, а й формування громадянської відповідальності, усвідомлення власної ролі в суспільних процесах та готовності до правомірної поведінки.

Отже, застосування інноваційних технологій, зокрема проблемних лекцій і тренінгово-дискусійних форм роботи, у професійній підготовці майбутніх учителів є ефективним засобом формування їхньої правової компетентності. Такі технології забезпечують інтеграцію знаннєвого, діяльнісного та ціннісного компонентів, що відповідає сучасним вимогам до професійної підготовки педагогів.

Важливим інноваційним засобом формування правової компетентності майбутніх учителів є виконання курсових проєктів, спрямованих на розвиток навичок самостійної творчої діяльності, поглиблення, систематизацію та узагальнення набутих у процесі навчання знань, а також їх практичне застосування для комплексного розв'я-

знання конкретних професійно орієнтованих завдань. Як правило, курсові проекти виконуються після опанування навчальної дисципліни або її змістового модуля, що забезпечує необхідний рівень теоретичної підготовки студентів [4].

Суттєвою відмінністю курсового проекту від курсової роботи є його практико-орієнтований характер. Курсовий проект передбачає розроблення нового продукту, моделі або практичного рішення, тоді як курсова робота здебільшого зосереджена на теоретичному аналізі чи дослідницькому осмисленні певної проблеми. Саме проектна діяльність створює умови для інтеграції знань з різних навчальних дисциплін та формування вмінь застосовувати їх у реальних або наближених до реальності ситуаціях, що є надзвичайно важливим для становлення правової компетентності майбутнього учителя.

Хоча традиційно курсові проекти виконуються студентами закладів вищої освіти, доцільним є впровадження проектної діяльності й на рівні закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти. В основі такої діяльності лежить творчий пошук і орієнтація на розроблення соціально значущих ініціатив, що сприяє залученню молоді до розв'язання актуальних проблем громади та суспільства загалом. Реалізація курсового проекту передбачає моделювання реальної соціально-правової ситуації, визначення проблеми та причин її виникнення, розроблення оптимальних шляхів її розв'язання, а також оцінювання необхідних ресурсів і рівня особистої відповідальності учасників за результати проектної діяльності.

У процесі виконання курсового проекту майбутні учителі не лише узагальнюють раніше здобуті знання та інтегрують сформовані вміння, а й набувають досвіду прийняття правомірних рішень, формують політико-правові погляди, громадянську позицію та відповідальне ставлення до професійної діяльності. Таким чином, проектна діяльність виступає ефективною технологією формування ціннісно-мотиваційного та діяльнісного компонентів правової компетентності.

Організація курсового проекту передбачає роботу в малих групах чисельністю до п'яти-шести осіб, що сприяє розвитку навичок співпраці, комунікації та колективного ухвалення рішень. Вибір кількісного та якісного складу групи доцільно залишати за самими студентами, оскільки це підвищує рівень їхньої відповідальності за спільний результат. Тематика курсових проектів має бути зорієнтована на проблеми організації життєдіяльності освітньої спільноти або професійної групи, до якої належать здобувачі освіти. Розроблення таких проектів, як правило, потребує поглибленого опрацювання нормативно-правових актів, законів і регламентів, що безпосередньо пов'язані з обраною проблематикою, тим самим посилюючи практичну спрямованість правової підготовки майбутніх учителів.

Групові дискусії виступають однією з найбільш універсальних і водночас ефективних форм колективної навчальної діяльності у процесі формування правової компетентності майбутніх

учителів. Вони передбачають розгорнуте обговорення проблемних питань, обмін думками та аргументами, що сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Водночас відповіді учасників дискусій часто мають нормативно заданий, соціально схвалюваний характер, що зумовлює необхідність застосування додаткових уточнювальних і проблематичних запитань. Такі запитання спрямовані на актуалізацію особистісної позиції студента, спонукання до усвідомленого висловлення власного ставлення, аргументації поглядів і самостійного формулювання висновків.

З огляду на специфіку тем, що розглядаються в межах групових дискусій (права і свободи людини, громадянська відповідальність, правова держава, соціальна справедливість), особливого значення набуває орієнтація студентів на визначення міри власної відповідальності у відповідних ситуаціях. Йдеться про усвідомлення не лише прав, а й обов'язків, а також можливих моделей особистої поведінки в конкретних соціально-правових обставинах. Водночас процес прийняття відповідальності є складним і потребує внутрішнього самовизначення особистості щодо умов, засобів і результатів діяльності. Саме тому в освітньому процесі доцільно використовувати так звані «м'які» педагогічні технології впливу, які не мають директивного характеру, але поступово сприяють формуванню усвідомленої позиції та локалізації відповідальності.

Ефективними інструментами в цьому контексті є запитання на розуміння та запитання на розвиток, які стимулюють рефлексію, поглиблення осмислення проблеми та пошук альтернативних рішень. Проведені нами дослідження засвідчили, що результативність групових дискусій значно підвищується за умов попереднього самостійного або керованого опрацювання студентами базових правових категорій і тематичних блоків. Це дає змогу розпочинати обговорення не з нульового рівня, а спираючись на спільний когнітивний базис, що забезпечує продуктивність колективного аналізу.

З метою формування спільного смислового поля доцільним є використання ілюстративних матеріалів, проблемних ситуацій, правових кейсів або контекстних «підказок», які активізують мисленнєву діяльність учасників дискусій. Ключові смислові орієнтири, що стимулюють когнітивний пошук у процесі обговорення, можуть бути окреслені такими категоріями, як «громадянин», «відповідальність», «правова держава», «справедливість», «цінності», «гідність», «правда». Зазначений перелік не є вичерпним і може змінюватися залежно від змісту навчальної дисципліни та мети заняття.

Кожна дискусійна тема, по суті, виступає проблемною умовою, що не передбачає однозначно правильної відповіді. Її осмислення активізує когнітивний пошук, звернення до особистого досвіду, знань, ціннісних орієнтацій, мотивів, упереджень і соціальних настанов. У процесі групової взаємодії та за умови професійного модераторського супроводу відбувається обмін поглядами, переосмислення уста-

лених уявлень і формування нового бачення соціально-правової реальності та власної ролі в ній.

Таким чином, когнітивно керовані групові дискусії сприяють формуванню так званих «живих» правових знань, які легко актуалізуються та застосовуються в реальних життєвих і професійних ситуаціях. Перевагою цієї форми роботи є можливість її інтеграції в освітній процес під час вивчення фахових і суспільно-правових дисциплін у закладах загальної середньої та вищої освіти. Це забезпечує безперервність і системність формування правової компетентності майбутніх учителів у контексті сучасних освітніх викликів.

Кейс-технологія посідає важливе місце серед інноваційних педагогічних інструментів формування правової компетентності майбутніх учителів, оскільки її дидактичний потенціал ґрунтується на моделюванні реальних або наближених до реальності правових ситуацій. Можливості використання кейсів у професійній підготовці педагогів є практично невичерпними, адже вони дозволяють поєднати теоретичні правові знання з практикою їх застосування в освітньому середовищі [3].

Занурення студентів у проблемне поле кейсу та необхідність самостійного ухвалення рішення створюють умови для активної когнітивної й емоційної залученості, формують відчуття особистої причетності до розв'язання правової проблеми. У процесі аналізу кейсових ситуацій майбутні вчителі набувають досвіду аргументованого відстоювання позиції, розвитку навичок ведення правової полеміки, критичного мислення, а також уміння працювати з нормативно-правовими джерелами. Важливою перевагою кейс-технології є її орієнтація не на відтворення готових алгоритмів дій, а на пошук оптимальних рішень у ситуаціях, що не мають однозначної відповіді.

Кейс-технологія передбачає повну актуалізацію та інтеграцію наявних у студентів знань, умінь і навичок для вирішення проблемного завдання. У цьому процесі поєднуються правовий аналіз, етичне оцінювання, педагогічне прогнозування наслідків ухвалених рішень та усвідомлення власної професійної відповідальності. Особливою ефективністю кейси набувають за умови їх реалізації в груповому форматі із застосуванням елементів дискусії, рольового моделювання та цифрових інструментів спільної роботи.

З метою ілюстрації практичного застосування кейс-технології наведемо приклади кейсів, спрямованих на формування правової компетентності майбутніх учителів.

Кейс 1. «Порушення прав дитини в освітньому закладі»

Ситуація: учитель публічно озвучує результати навчальних досягнень учня, порівнюючи їх з успіхами інших дітей у класі. Батьки вважають такі дії порушенням прав дитини та звертаються зі скаргою до адміністрації школи.

Завдання для студентів: визначити, які права дитини можуть бути порушені; проаналізувати дії вчителя з позиції чинного законодавства;

запропонувати правомірний алгоритм дій педагога та адміністрації закладу освіти.

Кейс 2. «Конфлікт між учасниками освітнього процесу»

Ситуація: між учителем і батьками виник конфлікт щодо застосування дисциплінарних заходів до учня. Сторони по-різному трактують межі педагогічного впливу та відповідальності.

Завдання для студентів: проаналізувати правовий статус учасників освітнього процесу; визначити законні та незаконні форми педагогічного впливу; розробити модель правомірного врегулювання конфлікту.

Кейс 3. «Цифрове середовище та захист персональних даних»

Ситуація: учитель публікує у соціальній мережі фотографії учнів зі шкільного заходу без письмової згоди батьків.

Завдання для студентів: визначити правові ризики таких дій; з'ясувати вимоги законодавства щодо захисту персональних даних; запропонувати рекомендації для безпечної цифрової комунікації в освітньому середовищі.

Застосування кейс-технології в процесі професійної підготовки майбутніх учителів забезпечує не лише засвоєння правових знань, а й формування здатності переносити їх у реальні педагогічні ситуації. Таким чином, кейси виступають ефективним інструментом розвитку правового мислення, відповідальності та готовності до правомірної професійної діяльності в умовах сучасного освітнього простору.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Отже, нами встановлено, що правова компетентність майбутнього учителя формується не лише через засвоєння нормативно-правових знань, а передусім через активне включення здобувачів освіти в аналіз і розв'язання реальних або наближених до реальності правових ситуацій.

Доведено, що використання інноваційних технологій навчання – проблемних лекцій, групових дискусій, кейс-методу, рольових ігор, курсових проєктів – сприяє формуванню «живого» правового знання, розвитку правового мислення, здатності аргументовано відстоювати власну позицію та усвідомлювати міру особистої відповідальності в освітньому й суспільному просторі. Такі форми роботи забезпечують інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду, що є необхідною умовою становлення правової компетентності майбутніх учителів.

З'ясовано, що ефективність формування правової компетентності значно зростає за умови поєднання інноваційних, діяльнісно орієнтованих методів із проблемно орієнтованими лекційними заняттями, які створюють науково-теоретичне підґрунтя для осмислення правових явищ. Важливим є також орієнтування змісту навчальних завдань і кейсів на актуальні запити суспільства, держави та професійної діяльності сучасного учителя.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у дослідженні можливостей використання цифрових і хмарних технологій у

формуванні правової компетентності майбутніх учителів, розробленні діагностичного інструментарію для оцінювання рівня її сформованості, а також у створенні та апробації комплексних моделей інтеграції інноваційних технологій у систему професійної підготовки педагогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Іванова Н. М. Правова компетентність педагога як складова професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2020. № 3. С. 45–50.
2. Коваленко О. В. Правова культура вчителя в умовах модернізації освіти. Київ: Педагогічна думка. 2021. 176 с.
3. Литвиненко І. П. Інтерактивні методи навчання у підготовці майбутніх педагогів. *Освітні інновації*. 2023. № 4. С. 33–39.
4. Марченко Л. А. Інноваційні технології у професійній підготовці майбутніх учителів. *Вісник педагогічних досліджень*. 2022. № 2. С. 62–68.
5. Петрова С. О. Формування правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей. Харків: Основа, 2018. 192 с.
6. Сидоренко Т. В. Правова культура педагога як чинник захисту прав учасників освітнього процесу. *Наукові записки*. Серія: Педагогіка. 2019. № 1. С. 89–94.

REFERENCES

1. Ivanova, N. M. (2020). Pravova kompetentnist' pedahoha yak skladova profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia [Legal competence of the teacher as a component of professional training of future teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka*. (3). S. 45–50. [in Ukrainian]
2. Kovalenko, O. V. (2021). Pravova kultura vchytelia v umovakh modernizatsii osvity [Teacher's legal culture in the context of education modernization]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 176 s. [in Ukrainian]

3. Lytvynenko I. P. (2023). Interaktyvni metody navchannia u pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv [Interactive teaching methods in the preparation of future educators]. *Osvitni innovatsii*. (4). S. 33–39. [in Ukrainian]

4. Marchenko, L. A. (2022). Innovatsiini tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv [Innovative technologies in the professional training of future teachers]. *Visnyk pedahohichnykh doslidzhen*. (2). S. 62–68. [in Ukrainian]

5. Petrova, S. O. (2018). Formuvannia pravovoi kompetentnosti studentiv pedahohichnykh spetsialnostei [Formation of legal competence of students in pedagogical specialties]. Kharkiv: Osнова. 192 s. [in Ukrainian]

6. Sydorenko, T. V. (2019). Pravova kultura pedahoha yak chynnyk zakhystu prav uchasykyv osvitalnoho protsesu [Teacher's legal culture as a factor in protecting the rights of participants in the educational process]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohika*. (1). S. 89–94. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПОТАПЧУК Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх педагогів, правова компетентність, інноваційні технології.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

POTAPCHUK Tetiana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of Theory and Methods Preschool and Special Education of Vasyl Stefanyk Carpathian National University.

Scientific interests: professional training of future teachers, legal competence, innovative technologies.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 25.12.2025 р.

УДК 378.147:543:004.94

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-42-48

БОХАН Юлія –

кандидат хімічних наук, доцент,

доцент кафедри харчових технологій

Херсонського державного аграрно-економічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9612-7780>

e-mail: lyuliya.bohan@gmail.com

ФОРОСТОВСЬКА Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент, викладач хімії

Комунального закладу «Ліцей «Науковий» Міської ради міста Кропивницького»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9353-4017>

e-mail: forostovskaja67@gmail.com

ШАРОШКІНА Тетяна –

кандидат педагогічних наук, викладач хімії

Кіровоградського медичного фахового коледжу

ім. Є.І. Мухіна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3041-8649>

e-mail: dinaket81@gmail.com

КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ХІМІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено комплексне науково-педагогічне дослідження комп'ютерного моделювання як засобу підвищення ефективності вивчення аналітичної хімії у закладах вищої освіти. Сучасні цифрові інструменти дозволяють покращити якість навчання, розвинути у студентів уміння оперувати даними, здійснювати розрахунки та формувати наукові висновки. Водночас, в українській педагогічній практиці наразі бракує комплексних методичних розробок, які демонструють застосування